

УДК 351.004

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У СУЧАСНОЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Курепін В.М.

кандидат економічних наук, доцент кафедри методики професійного навчання

Миколаївський національний аграрний університет

Для розвитку цифровізації в Україні та підготовки кадрів нової формації необхідна розробка нових способів організації навчання у закладах вищої освіти, також державна підтримка та її стимулюючі та організаційні заходи. Саме кадровий потенціал є головним джерелом зростання продуктивності праці та конкурентоспроможності вітчизняних економічних суб'єктів. Але для того щоб це було реальністю необхідна якнайшвидша його підготовка необхідним компетенціями в умовах цифровізації всіх сфер економіки.

Ключові слова: цифрові компетенції, молодь, Україна, цифрові навички, освітні реформи.

Серед проблем, які пов'язані із підготовкою кадрів для цифрового середовища, визначаємо такі, як: а) недосконалість організації та способів навчання цифровим компетенціям; б) відставання рівня професійної підготовки професорсько-викладацького складу від швидкості розвитку цифрових та інших технологій; в) зміни у пізнавальних можливостях сучасної молоді.

Автором, зазначені проблеми та шляхи їх вирішення, були досліджені через вивчення наукових та дослідних публікацій вчених у галузі економіки, цифрових технологій, управління, педагогіки та психології. За допомогою методу анкетування зазначена тематика була досліджена думка викладачів та здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти міста Миколаєва.

Автор у своїй публікації узагальнює позитивний досвід діяльності вітчизняних підприємств та освітніх організацій щодо формування цифрових компетенцій у молоді, надає характеристику сучасних трендів корпоративного навчання цифровим компетенціям; визначає їхнє співвідношення з пізнавально-поведінковими особливостями сучасної молоді. Виявляючи ефективні способи формування компетенцій у сфері цифрових технологій молоді на основі їхніх психологічних особливостей, будемо враховувати неможливість задоволення потреб сучасного цифрового ринку праці лише силами спеціалізованих освітніх установ. Для тих, хто навчається потрібні додаткові пропозиції організацій цифрового середовища інших освітніх організаціях [1].

Темпи розвитку та вдосконалення інформаційно-комунікаційних технологій у освітніх установах України, нажаль, значно відстає від швидкості формування цифрових компетенцій. У сучасних умовах, щоб оволодіти цифровими компетенціями потрібні колосальні особистісні зусилля з високим рівнем орієнтації на самостійність та ініціативність.

Сучасні дослідники відзначають, недостатню схильність сучасної молоді до подолання труднощів та перешкод, хоча для їхніх представників цифрове середовище є природним місцем проживання. Вчені відзначають нераціональність сучасної організації та методики підготовки професійних кадрів у сфері цифрової індустрії нашої країни [2].

За мету нашого дослідження ми маємо надання у сучасних педагогічних умовах пропозицій щодо підвищення ефективності формування цифрових компетенцій в Україні. Для цього нам потрібно виявити актуальні проблеми, які пов'язані із навчанням володінню цифровими компетенціями. Проаналізувати позитивний досвід діяльності вітчизняних підприємств, організацій, компаній та освітніх установ у цьому напрямі.

Ми застосували до об'єкта дослідження системний підхід при якому вивчали опубліковані наукові праці у галузі управління,

педагогіки, економіки, цифрових технологій тощо. Це дозволило визначити весь комплекс проблем, пов'язаних із формуванням цифрових компетенцій у сучасної молоді [3].

Аналіз ситуації, яка пов'язана з особливостями професійної підготовки фахівців для цифрової вітчизняної економіки, дозволяє виявити актуальні проблеми у сфері навчання щодо володіння цифровими компетенціями, такі як:

- попри перспективи високого рівня матеріальної винагороди скорочується інтерес до професії програміста, виявляється, що для молоді, за їх думкою, це дуже складне заняття, причина - зниження якості математичної підготовки у загальноосвітній школі;

- стійка плинність кваліфікованих кадрів, причини - підвищення соціального статусу та зміна характеру роботи, перехід на управлінський організаційний рівень, організація свого бізнесу, кращі умови роботи та зарплати за кордоном;

- відставання рівня професійної підготовки професорсько-викладацького складу освітніх установ від швидкості розвитку цифрових технологій [4];

- повільна розробка та формування. впровадження та оновлення освітніх стандартів, навчальних планів, робочих навчальних програм дисциплін, методичних розробок занять тощо;

- збільшення фінансування процесу навчання із-за необхідності забезпечення регулярної технічної підтримки, обслуговування та оновлення обладнання, витратами на навчальні програми, які мають офіційну ліцензію;

Принципи та підходи до вирішення проблем у педагогічному аспекті:

- зацікавленість у вступі до освітніх установ, які здійснюють цілеспрямовану цифрову підготовку, через систему конкурсів, олімпіад тощо, талановитої молоді, яка має цифрову грамотність;

- поєднання освітньої та трудової траєкторії, дуальний підхід у навчанні, знаходження шляхів для професійної взаємодії здобувачів

освіти з підприємствами регіону (можливість отримання заробітної плати);

- створення єдиного цифрового середовища, вивчення навчальних дисциплін з елементами цифрових технологій у продовж всього циклу навчання.

Сьогодні діяльність вітчизняних освітніх установ показує, що є позитивний досвід реалізації зазначених вище принципів і підходів. Протягом кількох років провідні вітчизняні освітні установи та найкращі компанії цифрового маркетингу світу «Elit-Web», «Inweb», «webPC» реалізують освітні проєкти, що підвищують кваліфікацію здобувачів освіти у сфері цифрових технологій.

Більш ефективному вивченню здобувачами освіти конкретних практичних галузей майбутньої професії сприяє залучення до викладацької роботи в освітніх установах практикуючих спеціалістів компаній «Elit-Web», «Inweb», «webPC». Індивідуальний (робота з кожним студентом) та колективний (робота в команді) вектор педагогічної взаємодії здійснюється як на першому (бакалаврському), так і на другому (магістерському) рівні здобуття вищої освіти. Заключним випробуванням для здобувачів освіти є випускний проєкт (кваліфікаційна робота) у вигляді власного веб-сервісу з мобільним додатком.

На думку фахівців, як практиків так і педагогів, подібний практико-орієнтований підхід, де відбувається поєднання знань молоді та практичного досвіду співробітників компаній який буде дозволяти здійснювати ефективну підготовку висококваліфікованих фахівців, здатних надалі сформувати кадровий резерв будь-якої галузі.

Вже сьогодні у Миколаївському національному аграрному університеті кафедра економічної кібернетики, комп'ютерних наук та інформаційних технологій стала мережевим інноваційним майданчиком за напрямом діяльності освітньої програми спеціальності 122 «Комп'ютерні науки». Викладачі кафедри за напрямом діяльності інших освітніх програм викладають для

здобувачів вищої освіти такі дисципліни, як: «Автоматизовані земельно-кадастрові інформаційні системи», «Автоматизовані системи земельного кадастру», «Адміністрування комп'ютерних систем та мереж», «Алгоритмізація та програмування», «Аналітичні системи Big-Data», «Архітектура програмного забезпечення», «Вебтехнології та вебдизайн», «Економічна інформатика», «Електронна комерція», «Забезпечення якості розробки інформаційних систем та технологій», «Інтелектуальні робототехнічні системи», «Комп'ютери та комп'ютерні технології в освіті» тощо. Під керівництвом професорсько-викладацького складу кафедр університету у реальному процесі навчання талановита молодь розробляє програмні продукти.

Формування визначених професійних компетенцій в освітніх установах повинно відбуватися з урахуванням потреб ринку праці [5]. На це наполягають сучасні дослідники та фахівці практики. Враховуючи потреби промислових підприємств та аграріїв Миколаївської області в «цифрових» фахівцях з компетенціями, що формуються в рамках освітньо-професійних програм підготовки фахівців для аграрної галузі економіки країни науковці сформували додатковий перелік компетенцій, випускника.

Освітньо-професійні програми та перелік вивчаємих здобувачами вищої освіти дисциплін дозволяє простежити безперервність формування компетенцій у сфері інформаційних та цифрових технологій протягом усього терміну навчання. Але, є ряд пропозицій від стейкхолдерів щодо впровадження елементів цифрового середовища у процесі вивчення загальнотехнічних та інших дисциплін.

Викладання дисциплін, пов'язаних із комп'ютерною підготовкою треба підкріпляти спеціальними навчальними курсами, сертифікаційними тренінгами у сфері цифрових технологій. Вони мають високу ефективність, оскільки відповідають за пізнавально-поведінкові особливості сучасної молоді. Наведемо декілька прикладів навчальних курсів:

1. Інтервальне онлайн-навчання. Дозволяє освоювати компетенції з перервами та контролем між навчанням в онлайн режимі. Міцність знань забезпечується за рахунок перерв, повторів та контролю під час навчання. яке відбувається у зручному для здобувача освіти і в найбільш сприятливий для нього час.

2. Поєднання мікро- та макронавчання. Довгі поглиблені заняття поділяються на невеликі, легко засвоювані порції (модулі). З одного боку, це сприяє успіху при навчанні, забезпечує органічне залучення молоді у більш тривалі, традиційні електронні навчальні блоки, з іншого боку, такі модулі допомагають освоювати знання в зручному місті та часі.

3. Ігрофікація. Включення в основний контент для електронного навчання ігрових елементів, які роблять процес оволодіння цифровими компетенціями більш захоплюючими і легкими. Мотивація для здобувачів освіти - отримання задоволення від своїх тренувальних досягнень.

4. Взаємне навчання. Участь у громадських форумах дозволяє швидко та ефективно обмінюватися досвідом. Викладачі та здобувачі освіти приймають спільну участь у розробці освітніх програм та траєкторій навчання. Це дозволяє своєчасно реагувати на актуальні зміни у сфері цифрових технологій.

5. Сертифікація результатів навчання. Дозволяє здобувачу освіти та потенційному роботодавцю отримати уявлення про результати підготовленості [6], оцінити рівень володіння цифровими компетенціями. Залучає молодь до системи безперервної освіти.

На сьогоднішній день, на жаль, освітні установи, які здійснюють цілеспрямовану підготовку фахівців цифрових технологій, не здатні задовольнити потреби ринку праці у цій сфері. На наш погляд, для формування цифрових компетенцій у сучасної молоді необхідно активно використовувати можливості інших установ. З метою обміну освітніми онлайн-курсами для здобувачів освіти та курсами підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу,

організувати мережеву взаємодію з іншими спеціалізованими освітніми установами.

У сфері освіти досить чітко обґрунтовані основні засади мережевої взаємодії, такі як: процес викладання дисциплін повинен бути як можна більше насичений елементами цифрових технологій – навчальні дисципліни природничо-математичної та загально-професійної та соціально-гуманітарної спрямованості також повинні мати елементи цифрових технологій; забезпечити умови спільної взаємодії між викладачем та здобувачами освіти у розробці програм навчання, що включають компоненти цифровізації. Необхідна ініціатива самої молоді щодо напрямів навчання та змісту навчального матеріалу. А викладач, у цій ситуації, виступає як формалізатор пропонованих здобувачами освіти ідей - коректор, оформлювач, координатор тощо.

Джерела інформації:

1. Бацуровська, І. В., & Курепін, В. М. (2023). Тенденції інноваційного навчання в цифрову епоху. У Г. С. Юзбашева (Ред.), *Розвиток інноваційної компетентності педагога в закладі освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції* (26 жовтня 2023 року, м. Херсон) (с. 10–15). Херсон: Херсонська академія неперервної освіти. Отримано з <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15879>
2. Бацуровська, І. В., & Курепін, В. І. (2024). Програмно-технічне забезпечення цифрових освітніх систем: інноваційні підходи та перспективи розвитку. У *Moderní aspekty vědy: XLVII. Díl mezinárodní kolektivní monografie* (с. 151–165). Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. Отримано з <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18716>
3. Пранович, К. О. (2024). Обґрунтування управлінських рішень у бізнесі за допомогою сучасних інформаційних технологій. У *Екологічні та соціальні аспекти розвитку економіки в умовах євроінтеграції: матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції* (с. 320–323). Миколаїв: МНАУ. Отримано з <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18928>